

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY
A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

JAK ZNAČIT EXEMPLÁŘE CITES?

METODIKA AOPK ČR

PRAHA 2011

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky je státní instituce, která zajišťuje odbornou i praktickou péči o naši přírodu, zejména o chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace a národní přírodní památky. Více na www.nature.cz.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je zákonem jmenována Vědeckým orgánem CITES ČR. Kompetence vědeckého orgánu jsou stanoveny v §27 zákona č. 100/2004 Sb. a dále v právu EU. Vědecký orgán CITES ČR provádí odbornou podporu orgánů státní správy včetně Ministerstva životního prostředí. Vědecký orgán se zejména: vyjadřuje na žádost ministerstva k návrhu na zřízení nebo pověření a smluvní zajištění záchraného centra; vyjadřuje na žádost ministerstva k registraci chovného nebo pěstebního zařízení; vyjadřuje se ke splnění podmínek při udělování výjimky ze zákazu obchodních činností a k vydání potvrzení o výjimce; v mezích své funkce vědeckého orgánu podle Úmluvy vydává odborná stanoviska, popřípadě plní další úkoly na základě pokynů ministerstva a poskytuje další odbornou pomoc na žádost příslušných orgánů státní správy; shromažďuje odborné údaje o druzích živočichů a rostlin zařazených v přílohách, připravuje informace pro Evropskou komisi; spolupracuje s vědeckými orgány členských zemí Úmluvy a ostatními mezinárodními organizacemi v oblasti ochrany přírody; v součinnosti s ministerstvem spolupracuje s výkonnými orgány členských zemí Úmluvy a se Sekretariátem Úmluvy; v součinnosti s příslušnými orgány státní správy shromažďuje, zpracovává a vyhodnocuje údaje o obchodu s druhy živočichů a rostlin, na které se vztahuje tento zákon, včetně obchodu nedovoleného, a vypracovává doporučení k ochraně druhů, regulaci obchodu s nimi a k zamezení nedovoleného obchodu.

Obr. 1: Oficiální logo úmluvy CITES.

Příručka je zaměřena na řešení technických a odborných problémů při značení exemplářů CITES pro účely vydávání registračních listů (podle § 23 zákona č. 100/2004 Sb. a § 9 a 10 vyhlášky č. 210/2010 Sb.) a pro účely vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností (podle čl. 8 nařízení Rady (ES) č. 338/97).

Předepsané metody značení určuje legislativa, a to zejména kapitola XVI nařízení Komise (ES) č. 865/2006 a § 23c a 23d zákona č. 100/2004 Sb. spolu s prováděcí vyhláškou č. 210/2010 Sb. Příručka je určena orgánům, které rozhodují o oprávněnosti použití předepsané značkovací metody u živočichů, což jsou tzv. výkonné orgány CITES (Ministerstvo životního prostředí, krajské úřady). Dále je příručka určena pro vlastníky a držitele exemplářů přímo ohrožených vyhynutím, které jsou zařazené v příloze A k nařízení Rady (ES) č. 338/97 (dále jen příloha A), a exemplářů z přílohy B k nařízení Rady (ES) č. 338/97 (dále jen příloha B), které podléhají registraci.

Ministerstvo životního prostředí jako výkonný orgán CITES s hlavní odpovědností v ČR metodicky řídí krajské úřady, které provádějí registraci a vydávají ve správním řízení výjimky ze zákazu obchodních činností. V rámci tohoto metodického řízení Ministerstvo životního prostředí vydalo Metodický návod k vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností s exempláři podle článku 8 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 338/1997 (Verze č. 3 podle stavu legislativy ke dni 1. 1. 2011). V kapitole 8 (Identifikace exemplářů jako podmínka vydání výjimky) této metodiky jsou podrobně popsány požadavky na identifikaci a značení exemplářů podle legislativy EU. Širší veřejnost nalezne tyto informace také v dokumentu „Informace pro obchodníky, vývozce, dovozce, chovatele, pěstitele a další zájemce k provádění Úmluvy CITES“ na portálu MŽP: http://www.mzp.cz/cz/informace_pro_veřejnost_cites.

Příručka vznikla díky finanční podpoře Ministerstva životního prostředí.

Obr. 2: Ara hyacintový (*Anodorhynchus hyacinthinus*).

OBSAH

1. ČIPY	7
2. KROUŽKY	17
3. FOTOGRAFIE	29
4. PRAMENY, POUŽITÉ MATERIÁLY	34

TABULKY

1. Doporučená velikost exempláře a umístění mikročipů u plazů	8
2. Doporučené umístění mikročipu pro značení savců	12
3. Doporučené průměry kroužků – papoušci	19
4. Doporučené průměry kroužků – dravci a sovy	21
5. Doporučené průměry kroužků – ostatní ptáci	25

ÚVOD

Exempláře zařazené do přílohy A nařízení Rady (ES) č. 338/97 musí být v případě obchodu, vydání potvrzení o osobním vlastnictví, potvrzení o putovní výstavě a dovozu či vývozu nezaměnitelně označené (viz čl. 64, 65 a 66 odst. 1 až 4 nařízení Komise (ES) č. 865/2006). Podle § 23c a § 23d zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy, se stejným způsobem označují jedinci podléhající registrační povinnosti podle § 23 tohoto zákona a další podmínky stanoví také § 12 až 14 prováděcí vyhlášky č. 210/2010 Sb.

Živé exempláře obratlovců se značí pomocí mikročipových transpondérů, odlišně se označují ptáci narození a odchovaní v zajetí, a to uzavřeným bezešvým kroužkem (viz jednotlivé kapitoly této metodiky). Výjimečně lze exempláře označit pomocí jedinečně číslovaných kroužků, pásků, visaček, tetování nebo jiným vhodným způsobem. Takový způsob značení však musí být náležitě zdůvodněn a na takto označené exempláře lze vydat doklady EU jen s velmi omezenou platností.

Značení živých bezobratlých, všech neživých exemplářů a exemplářů rostlin není v nařízení Komise (ES) č. 865/2006 nijak specifikováno. Platí zásada co nejpřesnějšího popisu exempláře. Pokud lze exemplář živého bezobratlého jedince či neživý exemplář označit, měly by se používat stejné nebo podobné značkovací metody jako pro živé obratlovce.

Obr. 3: Leguán modravý (*Brachylophus fasciatus*).

1. ČIPY

Živí obratlovci jsou označováni **jedinečně číslovanými nepozměnitelnými mikročipovými transpondéry, které splňují normy ISO 11784:1996 (E) a 11785:1996 (E)**. Pokud je příslušný výkonný orgán ubezpečen, že tuto metodu nelze používat vzhledem k fyzickým vlastnostem exempláře nebo druhu nebo vzhledem k přirozenému chování, které je pro takový exemplář nebo druh typické, označují se příslušné exempláře pomocí jedinečně číslovaných kroužků, pásků, visaček, tetování nebo podobných prostředků, nebo musí být identifikovatelné jakýmkoli jiným vhodným způsobem (viz čl. 66 odst. 3 nařízení Komise (ES) č. 865/2006). V zajetí narození a odchovaní ptáci se však přednostně označují uzavřenými celistvými kroužky (kapitola 2) a teprve, když kroužky nelze použít, se značí mikročipy.

Mikročip je tvořen kapslí z bioskla obvykle o rozměrech cca 2 x 11 mm, v níž je uložena přijímová a vysílací anténa a vlastní čip, což je diodová matrice nesoucí vlastní kód. Tento kód je při výrobě generován počítačem a laserem vepsán na matrici. Mikročip je pasivní, nemá vlastní zdroj energie. energii potřebnou k přenosu kódu získává z magnetického pole vytvářeného anténou čtecího zařízení. Tímto je zaručena jeho prakticky neomezená životnost.

Obr. 4: Tamarín pinčí (*Saguinus oedipus*).

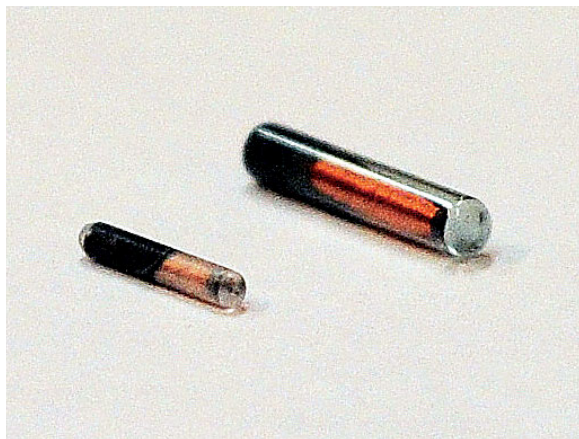
menší čtecí vzdálenost, která je cca 5 cm. Z tohoto důvodu nelze PICO mikročip doporučit např. pro mláďata želv, u nichž bude v dospělosti nejkratší možná čtecí vzdálenost, v závislosti na místě aplikace čipu, větší než 5 cm. PICO mikročipy lze použít pouze u druhů, kde je možná přesná lokalizace mikročipu.

Aplikaci mikročipů je podle veterinárního zákona oprávněna provádět osoba odborně způsobilá, nejčastěji veterinární lékař.

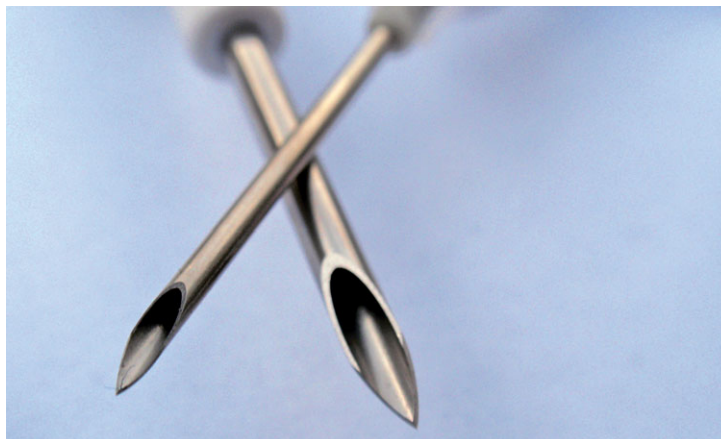
Čipy jsou nejčastěji dodávány sterilně balené, v jednorázovém aplikátoru s několika etiketami s číselným a čárovým kódem.

Použití těchto standardních mikročipů však není vhodné pro malé exempláře, např. pro běžně prodávané druhy suchozemských želv do velikosti plastronu 10 cm a hmotnosti 500 g. U těchto jedinců je v některých státech EU (ČR, Německo, Rakousko) požadováno alternativní značení až do věku, ve kterém je možné jedince očipovat. Takovým alternativním označením je např. identifikační fotografie (kapitola 3. Fotografie).

Novinkou na trhu jsou tzv. **ID PICO ISO** mikročipy, které vyhovují normám ISO 11784/11785. Jejich velkou výhodou je podstatně menší velikost (1,25 x 7 mm) oproti standardně používaným mikročipům **ISO Standard**. Tyto tzv. PICO mikročipy je tedy vhodné použít pro malé druhy živočichů, u kterých může docházet ke komplikacím v souvislosti s aplikací většího standardního mikročipu (např. maki trpasličí, skupina drápkatých opic atd.). Při použití tohoto typu mikročipu je však třeba mít na paměti jeho

Obr. 5: Porovnání velikostí čipů ISO Standard a ID PICO ISO. (foto: Maria Vet)

Obr. 6: Porovnání velikostí aplikačních jehel čipů ISO Standard a ID PICO ISO. (foto: Maria Vet)

Při každé změně značení (aplikace nového mikročipu, sundání celistvého kroužku apod.) je nutná asistence pracovníka orgánu CITES (úředníka krajského úřadu nebo inspektora České inspekce životního prostředí, dále ČIŽP).

O víkendu nebo mimo pracovní dobu je v neodkladných případech, kdy by mohlo dojít k újmě na zdraví exempláře, možné konzultovat následný postup ve změně značení s ČIŽP (pohotovostní tel.: 731 405 056).

V každém případě důrazně doporučujeme pořídit z přeznačení exempláře detailní dokumentaci (videozáznam či fotografie), aby bylo možné při případné kontrole ČIŽP potřebu změny značení exempláře doložit.

PLAZI

Aplikace mikročipu u plazů je výhradně subkutánní (podkožní). Pokud tomu u konkrétního jedince neodporují objektivní důvody, aplikuje se mikročip nejčastěji laterálně na levou stranu krku. Pokud je aplikace prováděna správným způsobem, jedná se o metodu bezpečnou, bez nepříznivého vlivu na zdravotní stav označených jedinců.

Praxe ukázala vhodnost „pootočení“ aplikovaného mikročipu ihned po jeho aplikaci vzhledem k ose aplikace, aby nedošlo k jeho náhodnému vytlačení zpět proti směru jeho subkutánního zavedení. Samovolné „vypadnutí“ mikročipu je nejpravděpodobnější během několika dnů po aplikaci, než dojde k zahojení povrchové ranky v kůži, kudy byl mikročip zaveden. U krokodýlů se osvědčilo zašít ranku po aplikaci v kůži jedním stehem a tím zcela vyloučit možnost spontánního vypuzení mikročipu z těla.

U velkých hadů a krokodýlů je ovšem ve většině případů kontrolované zvíře nutno znehybit, aby bylo možné odečíst jeho značení. U krokodýlů pak navíc vzniká problém přiblížit některé čtečky do pracovní vzdálenosti od aplikovaného mikročipu, i když je zvíře znehybněno a mikročip ve zvířeti aktivní. Během růstu zvířete se může stát, že např. u krokodýlů dochází k zesílení kůže a možným anatomickým změnám (nuchalie), čímž může dojít ke zvětšení nejmenší možné čtecí vzdálenosti (ztížení čtecích možností).

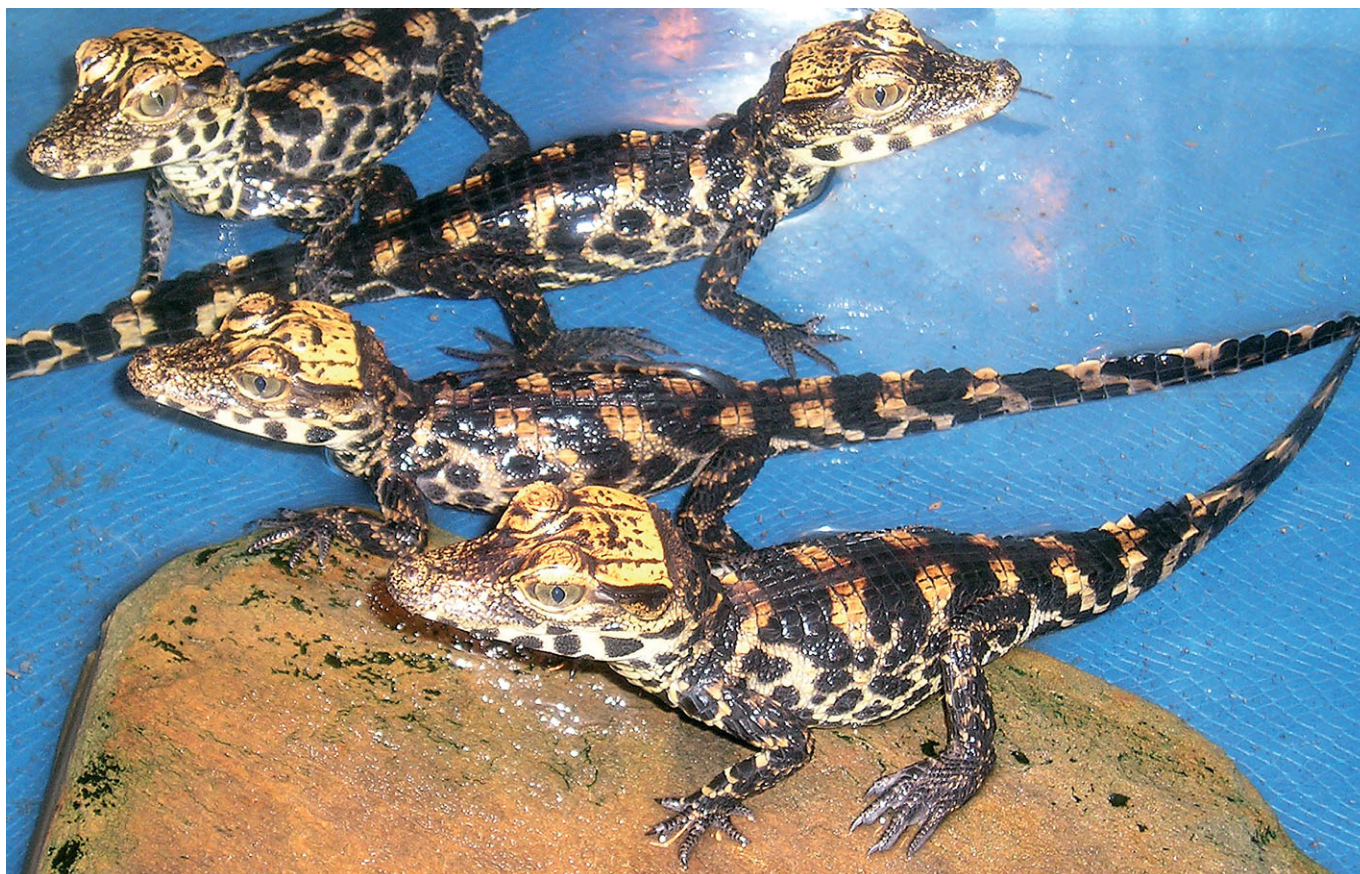
Tabulka č. 1: Doporučená velikost exempláře a umístění mikročipů u plazů

skupina	minimální vhodná velikost (cm)	místo aplikace čipu
krokodýli	10 - 15 ^a	levá strana krku
želvy	10 - 15 ^b	volná kožní řasa mezi levou hrudní končetinou a krkem, svalovina levé pánevní končetiny
ještěři	10 - 15 ^{a,c}	levá strana krku nebo hrudi
hadi	30 ^a	první třetina levé laterální plochy těla

^a měřeno ke kloace, tedy bez ocasu

^b délka plastronu

^c záleží na konkrétním druhu ještěře

Obr. 7: Mláďata krokodýlů je vhodné čipovat nejdříve při velikosti 10 – 15 cm. Na obrázku mláďata krokodýla čelnatého (*Osteolaemus tetraspis*).

PTÁCI

Aplikace čipů u ptáků je předepsána pro ptáky jiné nežli odchované v zajetí (např. dovezené jedince nebo jedince z volné přírody). Pro označení ptáků narozených a odchovaných v zajetí lze mikročipy použít v případě, když žadatel prokáže předložením veterinárního osvědčení výkonnému orgánu CITES, že nebylo možné exemplář označit uzavřeným kroužkem vzhledem k jeho fyzickým vlastnostem nebo přirozenému chování.

Zavádění čipu u ptáků probíhá nejčastěji dvojím způsobem:

- **subkutánně** (pod kůží)
 - na mediální plochu stehenní svaloviny v místě přechodu kůže stehna na stěnu břišní,
 - do podkoží krku (u velkých ptáků), ramen, prsou, kožní řasy na křídle
 - doporučená minimální velikost: subkutánně lze označit ptáky jakékoli velikosti, u jedinců menších nežli 100 g se doporučuje aplikace v celkové anestézii z důvodu lepší manipulace při případném výronu krve.
- **intramuskulárně** (do svalu)
 - do levé strany povrchového nebo hlubokého prsního svalu (u sokolovitých se doporučuje aplikovat mikročip v době relativního letového klidu – dojde k enkapsulaci a stabilizaci čipu ve svalovině – jakýkoli pohyb čipu je vyloučen), možnost vyjmutí minimální,
 - doporučená min. velikost exempláře pro intramuskulární zavedení čipu: 100 g.

Obr. 8: RTG papouška s čipem aplikovaným v prsním svalu. (foto: veterinární klinika Vedilab)

SAVCI

Nejdiskutovanější a pravděpodobně nejproblémovější skupinou savců, u které se vedou spory o vhodnosti aplikace mikročipů a jejich vlivu na zdravotní stav označených jedinců, je skupina tzv. „drápkatých opic“ z čeledi malpovitých (*Cebidae*).

Nejmenší z nich, kosmani zakrslí (*Cebuella pygmaea*), jsou i v dospělosti velcí pouze jako lidská pěst a aplikace mikročipu je většinou chovatelů odmítána. Z praxe veterinárních lékařů však vyplývají závěry, že také u tohoto druhu je aplikace mikročipu možná. Na druhou stranu je ovšem třeba poznamenat, že se u tamarína žlutorukého (*Saguinus midas*) stal případ, kdy otec mláděti mikročip umístěný subkutánně mezi lopatkami našel a vykousal ho takovým způsobem, že mládě usmrtil. Obecně lze říci, že v případě čipování mláděte, které opouští skupinu a odchází z chovného zařízení, je míra rizika minimální. Aplikace mikročipu může být riziková v případě označení mláďat, která jsou následně vrácena zpět do skupiny. Pokud rodiče při péči o mláďata mikročip najdou, vnímají jej jako nepatřičný prvek (pravděpodobně jako subkutánní stádium parazita) a mohou se pokusit mikročip vykousat s možným fatálním dopadem na mládě.

Pro většinu savců platí, že je-li podkoží na krku dostatečně prostorné, je možno označit zvíře jakékoli hmotnosti (u jedinců pod 80 g je to obtížné zejména z důvodu souhry fixace jedince a aplikace čipu – pokud se zákrok neprovádí v anestézii). U malých zvířat (80 g – 5 kg) je doporučena aplikace do podkoží mezi šíjí a lopatky; větším zvířatům (od 5 kg) lze bezpečně zavádět mikročip i do svaloviny, totéž platí i pro malé kopytníky (10 kg – 15 kg). Ostatní kopytníky doporučujeme označovat, jak je uvedeno dále. Doporučujeme u větších zvířat (nad 5 kg) aplikovat mikročip na levou stranu šíje pro snadnější lokalizaci mikročipu.

Posouzení vhodnosti exempláře k označení mikročipem a zároveň nejvhodnějšího místa k jeho aplikaci je vždy na veterinárním lékaři či osobě odborně způsobilé. Je třeba posuzovat individuální vlastnosti a zdravotní stav jedince. Tuto metodiku je tedy třeba brát pouze jako obecné doporučení.

Obr. 9: U drápkatých opiček - na obrázku lviček zlatý (*Leontopithecus rosalia*) - není vhodné vracet právě očipované jedince do skupiny k ostatním jedincům.

Doporučení ČIŽP pro snadnější identifikaci

Ze zkušenosti z kontrol v zoologických zahradách, ostatních chovatelských zařízeních a při kontrolách zásilek na hraničních přechodech navrhovala ČIŽP v předchozí metodice aplikaci mikročipů:

- do svaloviny stehen popřípadě hýždě u velkých zvířat, kopytníků (kromě čeledi nosorožcovití, tapírovití) a šelem. Důvodem je nesnadné, v některých případech nemožné, odečítání kódu mikročipu. Příčinou je rozvoj tukové tkáně na krku, který probíhá v dospělosti u většiny zvířat z těchto skupin.
- do levé strany báze ocasu u čeledi slonovití, nosorožcovití, tapírovití. Aplikace mikročipu je ovšem opět značně obtížná, ne-li nemožná kvůli síle kůže, stejně tak je i problém s odečítáním čipu (to platí obecně pro velká zvířata, kde může nastat problém s odchylem).

Upozornění: Pro snadné zaměření mikročipu čtecím zařízením je nutné uvést přesné místo aplikace mikročipu do registračního listu.

Tabulka č. 2: Doporučené umístění mikročipu pro značení savců

Tabulka obsahuje druhy savců zařazené do přílohy A a druhy z přílohy B podléhající povinné registraci. Uvedeny jsou skupiny savců, u kterých již byla provedena identifikace pomocí mikročipu s uvedenými specifiky a popisem nejvhodnějšího místa k aplikaci mikročipu.

Řád	Čeleď	Druh	Umístění čipu
Dasyuromorphia - vačnatci - kunovci	Dasyuridae - kunovcovití	<i>Sminthopsis longicaudatus</i> - vakomyš západoaustralská	mezilopatkový prostor nebo levá stana šije, subkutánně
		<i>Sminthopsis psammophila</i> - vakomyš dunová	
	Thylacinidae - vakovlkovití	<i>Thylacinus cynocephalus</i> - vakovlk	
Peramelemorphia - vačnatci - bandikuti	Chaeropodidae - b. dvoupřstí	<i>Chaeropus ecaudatus</i> - bandikut dvoupřstý	
	Peramelidae - bandikutovití	<i>Perameles bougainville</i> - bandikut páskovaný	
	Thylacomyidae - b. ušatí	<i>Macrotis lagotis</i> - bandikut králíkovitý	
		<i>Macrotis leucura</i> - bandikut běloocasý	
Diprotodontia - vačnatci - dvojitozubci	Vombatidae - vombatovití	<i>Lasiorhinus krefftii</i> - vombat Krefftův	
	Macropodidae - klokanovití	<i>Lagorchestes hirsutus</i> - klokan kosmatý	
		<i>Lagostrophus fasciatus</i> - klokan páskovaný	
		<i>Onychogalea fraenata</i> - klokan uzdičkový	
		<i>Onychogalea lunata</i> - klokan měsíčitopásý	
	Potoroidae - klokánkovití	<i>Bettongia</i> spp. - klokánek	
		<i>Caloprymnus campestris</i> - klokánek pouštní	
Chiroptera - letouni	Pteropodidae - kaloňovití	<i>Acerodon jubatus</i> - kaloň zlatotemenný	mezilopatkový prostor a šije, subkutánně; minimalizovat dobu fixace, může se rychle vyvinout hypertermie a stres
		<i>Pteropus insularis</i> - kaloň mikronéský	
		<i>Pteropus livingstonii</i> - kaloň komorský	
		<i>Pteropus loochoensis</i> - kaloň japonský	
		<i>Pteropus mariannus</i> - kaloň mariánský	
		<i>Pteropus molossinus</i> - kaloň karolínský	
		<i>Pteropus pelewensis</i> - kaloň	
		<i>Pteropus pilosus</i> - kaloň palauský	
		<i>Pteropus rodricensis</i> - kaloň rodriguezský	
		<i>Pteropus samoensis</i> - kaloň samojský	
		<i>Pteropus tonganus</i> - kaloň tonžský	
		<i>Pteropus ualanus</i> - kaloň	
		<i>Pteropus voeltzkowi</i> - kaloň pemsbský	
		<i>Pteropus yapensis</i> - kaloň	

Tabulka č. 2: Doporučené umístění mikročipu pro značení savců

Řád	Čeleď	Druh	Umístění čipu
Primates - primáti	Atelidae spp. - chápanovití, Cercopithecidae spp. - kočkodanovití, Daubentoniidae spp. - ksukolovití, Hominidae spp. - hominidi, Hylobatidae spp. - gibonovití, Cheirogaleidae spp. - makiovití, Indriidae spp. - indriovití, Lemuridae spp. - lemurovití denní, Lepilemuridae spp. - lemurovití noční, Lorisidae spp. - outloňovití, Pitheciidae - chvostanovití, Tarsiidae spp. - nártounovití	mezilopatkový prostor nebo levá strana šije, subkutánně; <i>Homonidae</i> spp. levé rameno (deltový sval); u malých druhů zapotřebí zkušená fixace	
Primates - primáti	Cebidae spp. - malpovití	mezilopatkový prostor, subkutánně; při zavedení čipu v podkoží nedostatečně daleko od vstupu jehly hrozí možnost jeho vyjmutí zvířaty navzájem; doporučujeme očipovaná mláďata pokud možno již nevracet do původní skupiny	
Cingulata - pásovcí	Dasypodidae - pásovcovití	<i>Priodontes maximus</i> - pásovec velký	k levé hrudní končetině pod úroveň tuhých desek, subkutánně; zákrok vyžaduje anestezii a rozvinutí zvířete
Lagomorpha - zajíci	Leporidae - zajícovití	<i>Caprolagus hispidus</i> - králík štětinatý <i>Romerolagus diazi</i> - králík lávový	mezilopatkový prostor nebo levá strana šije, subkutánně
Rodentia - hlodavci	Sciuridae - veverkovití	<i>Cynomys mexicanus</i> - psoun Merriamův	mezilopatkový prostor a šije, subkutánně
	Muridae - myšovití	<i>Leporillus conditor</i> - krysa zajícová	mezilopatkový prostor a šije, subkutánně
		<i>Pseudomys fieldi praeconis</i> - myška hlasatelská	
		<i>Xeromys myoides</i> - krysa pobřežní	
		<i>Zyomys pedunculatus</i> - skálomys tlustoocasá	
	Hystricidae - dikobrazovití	<i>Hystrix cristata</i> - dikobraz obecný	mezilopatkový prostor nebo levá strana šije, subkutánně; od 2 měsíců věku, zákrok vyžaduje u adultních jedinců anestezii
	Chinchillidae - činčilovití	<i>Chinchilla</i> spp. - činčila (domestikovaní jedinci nejsou chráněni úmluvou CITES)	mezilopatkový prostor a šije, subkutánně; při manipulaci se vyhnout fixaci za srst, kterou mohou při stresu uvolňovat

Tabulka č. 2: Doporučené umístění mikročipu pro značení savců

Řád	Čeleď	Druh	Umístění čipu	
Carnivora - šelmy	Canidae - psovití	Canis lupus - vlk obecný	mezilopatkový prostor nebo levá strana šíje, subkutánně	
		Canis (Simenia) simensis - vlček etiopský		
		Speothos venaticus - pes pralesní		
	Ursidae - medvědovití	Ailuropoda melanoleuca - panda velká	předlopatkový prostor nebo levá strana šíje, subkutánně	
		Helarctos malayanus - medvěd malajský		
		Melursus ursinus - medvěd pyskatý		
		Tremarctos ornatus - medvěd brýlatý		
		Ursus arctos - medvěd hnědý		
		Ursus thibetanus - medvěd ušatý		
Ailuridae - červené pandy	Ailurus fulgens - panda červená	předlopatkový prostor nebo levá strana šíje, subkutánně		
Carnivora - šelmy	Mustelidae - lasicovití	Aonyx congicu - vydra konžská (z Kamerunu a Nigérie)	mezilopatkový prostor nebo levá strana šíje, subkutánně	
		Enhydra lutris nereis - vydra mořská (poddruh nereis)		
		Lontra felina - vydra pobřežní		
		Lontra longicaudis - vydra jihoamerická		
		Lontra provocax - vydra jižní		
		Lutra lutra - vydra říční		
		Lutra nippon - vydra japonská		
		Pteronura brasiliensis - vydra obrovská		
		Mustela nigripes - tchoř černonohý		
	Viverridae - cibetkovití	Prionodon pardicolor - linsang skvrnitý	mezilopatkový prostor nebo levá strana šíje, subkutánně	
	Felidae - kočkovití			
	Otariidae - lachtanovití	Arctocephalus philippii - lachtan ostrovní		doporučena aplikace na levou stranu ke kořeni ocasu nebo k bázi levé přední končetiny (místo na krku je kryto silnou vrstvou tuku), subkutánně
		Arctocephalus townsendi - lachtan guadalupský		
Phocidae - tuleňovití	Monachus spp. (Monachinae) - tuleň			
Proboscidea - chobotnatci	Elephantidae - slonovití	Elephas maximus - slon indický	báze levého ušního boltce - tenká kůže, snadno aplikovatelné i odečitatelné u ochočených a cvičených slonů; u nekontaktních zvířat je bez anestézie manipulace nemožná, levá strana ocasu, subkutánně	
		Loxodonta africana - slon africký		
Sirenia - sirény	Dugongidae - dugongovití	doporučena aplikace na levou stranu ke kořeni ocasu nebo k bázi levé přední končetiny (místo na krku a plecích je kryto silnou vrstvou tuku), subkutánně; v ČR nedostatek zkušeností		
	Trichechidae - kapustňákovití			

Tabulka č. 2: Doporučené umístění mikročipu pro značení savců

Řád	Čeleď	Druh	Umístění čipu
Perissodactyla - lichokopytníci	Equidae - koňovití	<i>Equus africanus</i> - osel núbijský	levá strana krku, intramuskulárně; osvědčilo se označovat mláďata ve stáří jednoho až několika dnů při preventivní medikaci
		<i>Equus grevyi</i> - zebra Grévyho	
		<i>Equus hemionus hemionus</i> - osel asijský	
		<i>Equus hemionus khur</i> - khur	
		<i>Equus kiang</i> - kiang	
		<i>Equus przewalski</i> - kůň Převalského	
		<i>Equus zebra zebra</i> - zebra kapská	
	Tapiridae - tapírovití	<i>Tapirus bairdii</i> - tapír středoamerický	levá strana krku nebo předlopatková oblast, intramuskulárně
		<i>Tapirus indicus</i> - tapír čabrakový	
<i>Tapirus pinchaque</i> - tapír horský			
Rhinocerotidae - nosorožcovití	levá strana krku, subkutánně či intramuskulárně, blíže k hlavě; brání-li silná kůže průniku jehly, volíme bázi ušního boltce		
Artiodactyla - sudokopytníci	Suidae - prasatovití	<i>Babyrousa babyrussa</i> - babirusa zlatá, <i>Babyrousa bolabatuensis</i> - babirusa Bola- Batu, <i>Babyrousa celebensis</i> - babirusa sulaweská, <i>Babyrousa togeanensis</i> - babirusa togianská, <i>Sus salvanius</i> - prase zakrslé	střední část krku, intramuskulárně
	Tayassuidae - pekariovití	<i>Catagonus wagneri</i> - pekari Wagnerův	
	Camelidae - velbloudovití	<i>Vicugna vicugna</i> - vikuňa	levá strana krku, intramuskulárně; pro malé druhy do 15 kg v dospělosti volíme předlopatkový prostor a šíji - vlevo, subkutánně; osvědčilo se označovat mláďata ve stáří jednoho až několika dnů při preventivní medikaci
	Moschidae - kabarovití	<i>Moschus spp.</i> - kabar	
	Cervidae - jelenovití	<i>Axis calamianensis</i> - axis kalamianský, <i>Axis kuhlii</i> - axis baveánský, <i>Axis porcinus annamiticus</i> - jelen vepří (poddruh), <i>Blastoceros dichotomus</i> - jelenec bahenní, <i>Cervus elaphus hanglu</i> - jelen hanglu, <i>Dama dama mesopotamica</i> - daněk mezopotámský, <i>Hipocamellus spp.</i> - huemul, <i>Muntiacus crinifrons</i> - muntžak tmavý, <i>Muntiacus vuquangensis</i> - muntžak obrovský, <i>Ozotoceros bezoarcticus</i> - jelenec pampový, <i>Pudu puda</i> - pudu jižní, <i>Rucervus duvaucelii</i> - barasinga, <i>Rucervus eldii</i> - jelen lyrorohý	levá strana krku, intramuskulárně; pro malé druhy do 15 kg v dospělosti volíme předlopatkový prostor a šíji - vlevo, subkutánně; osvědčilo se označovat mláďata ve stáří jednoho až několika dnů při preventivní medikaci
	Antilocapridae - vidlorohovití	<i>Antilocapra americana</i> - vidloroh	

Tabulka č. 2: Doporučené umístění mikročipu pro značení savců

Řád	Čeleď	Druh	Umístění čipu
Artiodactyla - sudokopytníci	Bovidae - turoviti	<i>Addax nasomaculatus</i> - adax, <i>Bos gaurus</i> - gaur, <i>Bos mutus</i> - jak divoký, <i>Bos sauveli</i> - kuprej, <i>Bubalus depressicornis</i> - anoa, <i>Bubalus mindorensis</i> - tamarau, <i>Bubalus quarlesi</i> - anoa horský, <i>Capra falconeri</i> - koza šrouborohá, <i>Capricornis milneedwardsii</i> - serau čínský, <i>Capricornis rubidus</i> - serau červený, <i>Capricornis sumatraensis</i> - serau velký, <i>Capricornis thar</i> - serau himálajský, <i>Cephalophus jentinki</i> - chocholotka čabraková, <i>Gazella cuvieri</i> - gazela atlaská, <i>Gazella leptoceros</i> - gazela písková, <i>Hippotragus niger variati</i> - antilopa obrovská, <i>Naemorhedus baileyi</i> - goral červený, <i>Naemorhedus caudatus</i> - goral východní, <i>Naemorhedus goral</i> - goral tmavý, <i>Naemorhedus griseus</i> - goral sečuánský, <i>Nanger dama</i> - gazela dama, <i>Oryx dammah</i> - přimorožec šavlorohý, <i>Oryx leucoryx</i> - přimorožec arabský, <i>Ovis ammon hodgsonii</i> - argali tibetský, <i>Ovis ammon nigrimontana</i> - argali turkeštánský, <i>Ovis orientalis ophion</i> - ovce kruhorohá, <i>Ovis vignei vignei</i> - ovce stepní, <i>Pantholops hodgsonii</i> - orongo, <i>Pseudoryx nghetinhensis</i> - saola, <i>Rupicapra pyrenaica ornata</i> - kamzík apeninský	levá strana krku, intramuskulárně; pro malé druhy do 15 kg v dospělosti volíme předlopatkový prostor a šíji - vlevo, subkutánně; osvědčilo se označovat mláďata ve stáří jednoho až několika dnů při preventivní medikaci

RYBY

Aplikace čipů u ryb je doporučována následovně:

- **u ryb větších než 30 cm**
 - základ levé strany hřbetní ploutve např. baramundi malajský (*Scleropages formosus*)
- **u ryb menších než 30 cm**
 - tělní dutina

OBOJŽIVELNÍCI

U obojživelníků se čip aplikuje do lymfatického prostoru nebo tělní dutiny, rána by měla být překryta tkáňovým lepidlem.

U ryb a obojživelníků je nutné zmínit, že v ČR se značením těchto tříd zatím nejsou zkušenosti, a proto doporučujeme vždy konzultovat možnost čipování s veterinárním lékařem. Nelze-li exemplář očipovat, je nutné zvážit jiný způsob nezaměnitelného označení (konzultace s AOPK ČR).

2. KROUŽKY

Dle čl. 66 odst. 8 nařízení Komise (ES) č. 865/2006 a české legislativy (§ 23c a 23d zákona č. 100/2004 Sb. a § 12 vyhlášky č. 210/2010 Sb.) je předepsaným označením ptáků narozených a odchovaných v zajetí individuálně značený bezešvý uzavřený kroužek (kroužek nebo pásek v souvislém kruhu, bez přerušení nebo spoje), který byl nasazen v prvních dnech života ptáka a jehož velikost neumožňuje jeho sejmutí, až končetina plně doroste (viz tabulky doporučených velikostí kroužků č. 3, 4 a 5). Tento kroužek musí být pro tento účel komerčně vyroben a musí na něm být vyražen údaj sestávající z písmen CZ a pořadového šestimístného čísla přiděleného Ministerstvem životního prostředí (dále MŽP). Kroužek je nutné získat od licencovaného výrobce nebo distributora. Aktuální seznam distributorů je veřejně přístupný na webových stránkách MŽP (www.mzp.cz/cites).

Vědecký i kontrolní orgán CITES mají přístup k údajům o přidělených číselných řadách a mohou tak při žádosti o certifikát nebo kontrolní činnosti správnost identifikačního údaje ověřit. Způsob označení a číslo značky zaznamenaná krajský úřad na registračním listu a na potvrzení o výjimce ze zákazu komerčních činností a současně i do celostátní databáze Registr CITES. Výrobci a distributoři kroužků jsou povinni vést registr těchto značek včetně identifikace osob, kterým byly kroužky přiděleny, a tyto registry zpřístupnit MŽP nebo ČIŽP.

Obr. 10: Fotografie bezešvých uzavřených kroužků.

Výhody označení celistvým kroužkem:

- Označení odchovů mohou provádět chovatelé sami bez potřeby speciálního zařízení a bez asistence oprávněné osoby (veterináře).
- Chovatelé mohou zamezit stresovým situacím tím, že mláďata značí v čase, kdy to nejlépe vyhovuje ptákům.
- Identifikaci jedince označeného kroužkem a kontrolu značení lze provádět bez jakékoliv techniky (čtecí zařízení) a u krotkých ptáků také zcela bez stresu.
- V případě úletu ptáka umožňuje označení kroužkem snadné dohledání původního majitele podle elektronické databáze Registr CITES.
- Výhodou je též stoprocentní soulad s požadavky nařízení (ES) č. 865/2006 (čl. 66 odst. 8) na značení ptáků „narozených a odchovaných v zajetí“. Označení jiným způsobem než celistvým kroužkem může vést např. k tomu, že pták nebude uznán za „exemplář narozený a odchovaný v zajetí“ podle definice v čl. 59 tohoto nařízení.

Nevýhody označení celistvým kroužkem:

- V případě přirozených odchovů může vést rušení dospělých ptáků při péči o mláďata k negativním reakcím – rodiče mohou o potomky přestat pečovat, může dojít k poranění mláďat, v krajním případě i k jejich zabití. Vhodnou metodikou chovu se však toto riziko dá eliminovat.
- Kroužek na noze mláďat mohou rodiče považovat za cizí předmět v hnízdě a snaží se jej zbavit. Tím mohou mláďe zranit, nebo mohou vyhodit kroužek z hnízda i s mláďetem. Určitým řešením je „zamazání“ lesklých kroužků tmavou barvou či nečistotami z hnízda, aby tolik nepřitahovaly pozornost dospělých.
- Chybně zvolená (malá) velikost kroužku může vést ke zdravotním komplikacím – otoky nohou, odřeniny. Příliš velký kroužek se může zachytit za pletivo voliéry či klece.
- V případě úletu či odcizení ptáka může nálezce či zloděj kroužek snadno odstranit a jedinec je následně neidentifikovatelný.

Obr. 11: Identifikaci jedince označeného kroužkem a kontrolu značení lze provádět bez jakékoliv techniky.

Při každé změně značení (aplikace nového mikročipu, sundání celistvého kroužku atd.) je nutná asistence pracovníka orgánu CITES (úředníka krajského úřadu nebo inspektora ČÍŽP).

O víkendu nebo mimo pracovní dobu je v neodkladných případech, kdy by mohlo dojít k újmě na zdraví exempláře, možné konzultovat následný postup ve změně značení s ČÍŽP (pohotovostní tel.: 731 405 056).

V každém případě důrazně doporučujeme pořídit z přeznačení exempláře detailní dokumentaci (videozáznam či fotografie), aby bylo možné při případné kontrole ČÍŽP potřebu změny značení exempláře doložit.

Používání kroužků s osičkou

Značení exemplářů CITES kroužkem s osičkou není považováno za nezaměnitelné označení dle nařízení Komise (ES) č. 865/2006 a tudíž nebude při žádostech o doklady CITES akceptováno. Vhodná je však kombinace mikročipu a kroužku s osičkou v případě, kdy objektivně nešlo označit nesnímatelným kroužkem.

Označení exempláře alternativním způsobem

Alternativně je možné ptáky dle čl. 66 odst. 2 výše zmíněného nařízení označit jedinečně číslovanými nepozměnitelnými mikročipovými transpondéry, které splňují normy ISO 11784:1996 (E) a 11785:1996 (E).

Takového značení lze ovšem použít pouze v případě, že chovatel předloží výkonnému orgánu CITES veterinární osvědčení o tom, že nešlo exemplář označit uzavřeným kroužkem vzhledem k jeho fyzickým vlastnostem nebo přirozenému chování (např. tučňáci a brodiví).

Obr. 12: Kroužek s osičkou není považován za nezaměnitelné označení!

Tabulky s doporučenou velikostí celistvých kroužků

Doporučený standard velikostí celistvých nánožních kroužků pro ptáky s povinností nezaměnitelného značení je uveden v tabulkách č. 3 - 5. Vnitřní průměry kroužků pro ptáky byly stanoveny na základě platné legislativy států EU, konzultace se zoology a chovatelské literatury.

Upozornění:

Vnitřní průměry kroužků jsou doporučené, chovatel při výběru kroužku zohledňuje velikost druhu v dospělosti. Pokud bude kroužek v dospělosti nevyhovující, je nutné jedince přeznačit očipováním. Upozorňujeme, že pokud bude možné kroužek již dospělému jedinci z nohy sejmout, bude tento exemplář považován za neoznačený. Viz čl. 66 odst. 2 nařízení Komise (ES) č. 865/2006, který stanoví, že celistvý kroužek má být nasazen v prvních dnech života ptáka a má mít velikost neumožňující jej sejmout, až končetina ptáka plně doroste.

Tabulka č. 3: Doporučené průměry kroužků - papoušci

Latinský název	Český název	Průměr (mm)
<i>Amazona auropalliata</i>	amazoňan žlutokrký	11
<i>Amazona arausiaca</i>	amazoňan červenokrký	11
<i>Amazona barbadensis</i>	amazoňan žlutoramenný	9
<i>Amazona brasiliensis</i>	amazoňan rudoocasý	11
<i>Amazona finschi</i>	amazoňan fialovotemenný	9
<i>Amazona guildingii</i>	amazoňan Guildingův	11
<i>Amazona imperialis</i>	amazoňan královský	12
<i>Amazona leucocephala</i>	amazoňan kubánský	9
<i>Amazona oratrix</i>	amazoňan žlutohlavý	11
<i>Amazona pretrei</i>	amazoňan nádherný	9
<i>Amazona rhodocorytha</i>	amazoňan červenočelý	10
<i>Amazona tucumana</i>	amazoňan tukamana	9
<i>Amazona versicolor</i>	amazoňan mnohobarvý	10,5
<i>Amazona vinacea</i>	amazoňan vínorudý	10
<i>Amazona viridigenalis</i>	amazoňan zelenolící	9,5
<i>Amazona vittata</i>	amazoňan portorický	9,5
<i>Anodorhynchus glaucus</i>	ara modrý	17
<i>Anodorhynchus hyacinthinus</i>	ara hyacintový	17
<i>Anodorhynchus leari</i>	ara kobaltový	16
<i>Ara ambiguus</i>	ara zelený	14
<i>Ara glaucogularis</i>	ara kaninda	13 - 14
<i>Ara macao</i>	ara arakanga	14
<i>Ara militaris</i>	ara vojenský	13
<i>Ara rubrogenys</i>	ara červenouchý	12
<i>Cacatua goffiniana</i>	kakadu Goffinův	9,5
<i>Cacatua haematuropygia</i>	kakadu filipínský	9,5
<i>Cacatua moluccensis</i>	kakadu molucký	14
<i>Cacatua sulphurea</i>	kakadu žlutolící	10
<i>Cyanopsitta spixii</i>	ara škraboškový	9,5
<i>Cyanoramphus cookii</i>	kakariki norfolcký	4,5
<i>Cyanoramphus forbesi</i>	kakariki chathamský	4,5
<i>Cyanoramphus novaezelandiae</i>***	kakariki rudočelý	4,5
<i>Cyanoramphus saisseti</i>	kakariki novokaledonský	4,5
<i>Cyclopsitta diophthalma coxeni</i>	loríček žlutoboký	4,5
<i>Eos histrio</i>	lori modropsý	7
<i>Eunymphicus cornutus</i>	papoušek chocholatý	5 - 5,5

Tabulka č. 3: Doporučené průměry kroužků - papoušci

Latinský název	Český název	Průměr (mm)
<i>Pezoporus occidentalis</i>	papoušek noční	4,5
<i>Guarouba guarouba</i>	aratinga žlutý	8
<i>Neophema chrysogaster</i>	neoféma žlutobřichá	4
<i>Ognorhynchus icterotis</i>	arara žlutouchý	7,5
<i>Pezoporus wallicus</i>	papoušek zemní	4,5
<i>Pionopsitta pileata</i>	amazónek červenohlavý	7,5
<i>Probosciger aterrimus goliath</i>	kakadu arový	16
<i>Probosciger aterrimus</i>	kakadu arový	14 - 16
<i>Primolius couloni</i>	ara šedolící	9,5
<i>Primolius maracana</i>	ara marakana	9,5
<i>Psephotus chrysopterygius</i>	papoušek žltoramenný	4,5
<i>Psephotus dissimilis</i>***	papoušek žlutokřídý	4,5
<i>Psephotus pulcherrimus</i>	papoušek překrásný	4,5
<i>Psittacula echo</i>	alexander mauricijský	8
<i>Pyrrhura cruentata</i>	papoušek zelenobradý	6
<i>Rhynchopsitta spp.</i>	arara	7,5
<i>Strigops habroptilus</i>	kakapo soví	**
<i>Vini australis</i>	vini modrotemenný	5
<i>Vini kuhlii</i>	vini rubínový	6
<i>Vini stepheni</i>	vini zelenotemenný	6
<i>Vini peruviana</i>	vini běloprsý	5
<i>Vini ultramarina</i>	vini modrý	5

Vysvětlivky k tabulkám:

* doporučený průměr kroužku se liší podle pohlaví: M - samec, F - samice

** průměr nebyl zjišťován

*** druh je uveden v příloze X nařízení Komise (ES) č. 865/2006. Pro exempláře těchto druhů narozené a odchované v zajetí a jejich křížence není vyžadováno udělení výjimky ze zákazu obchodních činností, ani se na ně nevztahuje povinnost registrace. **Značení těchto exemplářů není povinné.**

Obr. 13: Exmplář druhu ara arakanga (*Ara macao*) označený bezešvým uzavřeným kroužkem.

Tabulka č. 4: Doporučené průměry kroužků - dravci a sovy

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Cathartidae	<i>Gymnogyps californianus</i>	kondor kalifornský	**
	<i>Vultur gryphus</i>	kondor velký	30
Pandionidae	<i>Pandion haliaetus</i>	orlovec říční	19
Accipitridae	<i>Accipiter brevipes</i>	krahujec krátkoprstý	10
	<i>Accipiter gentilis</i>	jestřáb lesní	12M - 14F*
	<i>Accipiter nisus</i>	krahujec obecný	7M - 8F*
	<i>Aegypius monachus</i>	sup hnědý	28
	<i>Aquila adalberti</i>	orel Adalbertův	24
	<i>Aquila chrysaetos</i>	orel skalní	28
	<i>Aquila clanga</i>	orel volavý	20
	<i>Aquila heliaca</i>	orel královský	24
	<i>Aquila pomarina</i>	orel křiklavý	20
	<i>Buteo buteo</i>	káně lesní	12 -13
	<i>Buteo lagopus</i>	káně rousná	14
	<i>Buteo rufinus</i>	káně bělohvostá	15 -16
	<i>Chondrohierax uncinatus wilsonii</i>	jestřáb hákozobý	12
	<i>Circus gallicus</i>	orlík krátkoprstý	18 -21
	<i>Circus aeruginosus</i>	moták pochop	12
	<i>Circus cyaneus</i>	moták pilich	12
	<i>Circus macrourus</i>	moták stepní	12

Tabulka č. 4: Doporučené průměry kroužků - dravci a sovy

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Accipitridae	<i>Circus pygargus</i>	moták lužní	12
	<i>Elanus caeruleus</i>	luněc šedý	12
	<i>Eutriorchis astur</i>	orlík madagaskarský	12
	<i>Gypaetus barbatus</i>	orlosup bradatý	28
	<i>Gyps fulvus</i>	sup bělohavý	28
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	orel mořský	24M - 26F*
	<i>Haliaeetus leucocephalus</i>	orel bělohavý	24M - 28F*
	<i>Haliaeetus leucogaster</i>	orel bělobřichý	24M - 28F*
	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>	orel páskovaný	24M - 28F*
	<i>Haliaeetus pelagicus</i>	orel východní	24M - 28F*
	<i>Haliaeetus sanfordi</i>	orel Sanfordův	24M - 28F*
	<i>Haliaeetus vocifer</i>	orel jasnohlasý	24M - 28F*
	<i>Haliaeetus vociferoides</i>	orel madagaskarský	24M - 28F*
	<i>Harpia harpyja</i>	harpyje	**
	<i>Hieraaetus fasciatus</i>	orel jestřábí	18 - 19
	<i>Hieraaetus pennatus</i>	orel nejmenší	14 - 20
	<i>Leucopternis occidentalis</i>	káně západní	14
	<i>Milvus migrans</i>	luňák hnědý	12
	<i>Milvus milvus</i>	luňák červený	12 - 13
	<i>Neophron percnopterus</i>	sup mrchožravý	20
	<i>Pernis apivorus</i>	včelojed lesní	12 - 12,5
	<i>Pithecophaga jefferyi</i>	orel opičí	28
Falconidae	<i>Falco araeus</i>	poštolka seychelská	9
	<i>Falco biarmicus</i>	raroh jižní	12M - 14F*
	<i>Falco cherrug</i>	raroh velký	13M - 15F*
	<i>Falco columbarius</i>	dřemlík tundrový	8 - 9
	<i>Falco eleonora</i>	ostříž jižní	8
	<i>Falco jugger</i>	sokol laggar	13M - 14F*
	<i>Falco naumanni</i>	poštolka jižní	7 - 9
Falconidae	<i>Falco newtoni</i>	poštolka madagaskarská	8
	<i>Falco pelegrinoides</i>	sokol šahin	11M - 13F*
	<i>Falco peregrinus</i>	sokol stěhovavý	12M - 14F*
	<i>Falco punctatus</i>	poštolka skvrnitá	9
	<i>Falco rusticolus</i>	raroh lovecký	13M - 15F*
	<i>Falco subbuteo</i>	ostříž lesní	9
	<i>Falco tinnunculus</i>	poštolka obecná	9
	<i>Falco vespertinus</i>	poštolka rudonohá	9
Tytonidae	<i>Tyto alba</i>	sova pálená	10
	<i>Tyto soumagnei</i>	sova madagaskarská	**
Strigidae	<i>Aegolius funereus</i>	sýc rousný	12
	<i>Asio flammeus</i>	kalous pustovka	12
	<i>Asio otus</i>	kalous ušatý	10
	<i>Athene noctua</i>	sýček obecný	8

Tabulka č. 4: Doporučené průměry kroužků - dravci a sovy

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Strigidae	<i>Bubo bubo</i>	výr velký	24
	<i>Glaucidium passerinum</i>	kulišek nejmenší	7
	<i>Heteroglaux blewitti</i>	sýček lesní	6
	<i>Mimizuku gurneyi</i>	výreček obří	8
	<i>Ninox natalis</i>	sovka vánoční	**
	<i>Ninox novaseelandiae undulata</i>	sovka ostrovní	11
	<i>Nyctea scandiaca</i>	sovice sněžní	24
	<i>Otus ireneae</i>	výreček Irenin	**
	<i>Otus scops</i>	výreček malý	7
	<i>Strix aluco</i>	puštík obecný	12
	<i>Strix nebulosa</i>	puštík vousatý	16
	<i>Strix uralensis</i>	puštík bělavý	14 - 15
	<i>Surnia ulula</i>	sovice krahujová	10

Vysvětlivky k tabulkám:

* doporučený průměr kroužku se liší podle pohlaví: M - samec, F - samice

** průměr nebyl zjišťován

*** druh je uveden v příloze X nařízení Komise (ES) č. 865/2006. Pro exempláře těchto druhů narozené a odchované v zajetí a jejich křížence není vyžadováno udělení výjimky ze zákazu obchodních činností, ani se na ně nevztahuje povinnost registrace. **Značení těchto exemplářů není povinné.**

Tabulka č. 4 a 5: Tučně jsou vyznačeny druhy, na něž se nevztahuje povinnost registrace podle § 23 zákona č. 100/2004 Sb., protože se jedná o druhy chráněné zákonem 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Jde o druhy přirozeně se vyskytující ve volné přírodě ČR. Pro komerční nakládání s jedinci těchto druhů je však nezbytná výjimka ze zákazu obchodních činností podle čl. 8 nařízení Rady 338/97 (netýká se druhů označených ***).

Obr. 14: Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) označený bežešvým uzavřeným kroužkem.

Tabulka č. 5: Doporučené průměry kroužků - ostatní ptáci

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Tinamidae	<i>Tinamus solitarius</i>	tinama samotářská	**
Pelecanidae	<i>Pelecanus crispus</i>	pelikán kadeřavý	**
Ardeidae	<i>Bubulcus ibis</i>	volavka rusohlavá	12
	<i>Casmerodius albus</i>	volavka bílá	16 - 17
	<i>Egretta garzetta</i>	volavka stříbřitá	12 - 15
Ciconiidae	<i>Ciconia boyciana</i>	čáp východní	18
	<i>Ciconia nigra</i>	čáp černý	16
	<i>Ciconia stormi</i>	čáp pestrý	**
	<i>Jabiru mycteria</i>	čáp jabiru	**
	<i>Leptoptilos dubius</i>	marabu indický	**
	<i>Mycteria cinerea</i>	nesyt bílý	**
Threskiornithidae	<i>Geronticus calvus</i>	ibis jihoafrický	**
	<i>Geronticus eremita</i>	ibis skalní	**
	<i>Nipponia nippon</i>	ibis japonský	**
	<i>Platalea leucorodia</i>	kolpík bílý	18
	<i>Pseudibis gigantea</i>	ibis obrovský	**
Phoenicopteridae	<i>Phoenicopiterus ruber</i>	plameňák růžový	16 - 17
Anatidae	<i>Anas aucklandica</i>	čírka hnědá	9
	<i>Anas laysanensis</i>***	kachna laysanská	**
	<i>Anas chlorotis</i>	čírka novozélandská	**
	<i>Anas nesiotis</i>	čírka campbelská	**
	<i>Asarcornis scutulata</i>	pižmovka bělokřídla	**
	<i>Anas querquedula</i>***	čírka modrá	9
	<i>Aythya innotata</i>	polák madagaskarský	10 - 11
	<i>Aythya nyroca</i>***	polák malý	9
	<i>Branta canadensis leucopareia</i>	berneška velká aleutská	13 - 13,5
	<i>Branta ruficollis</i>***	berneška rudokrká	**
	<i>Branta sandvicensis</i>***	berneška havajská	**
	<i>Mergus octosetaceus</i>	morčák paranský	10,5
	<i>Oxyura leucocephala</i>***	kachnice bělohlavá	10
	<i>Rhodonessa caryophyllacea</i>	kachna růžohlavá	10
	<i>Tadorna cristata</i>	husice chocholatá	14
Megapodiidae	<i>Macrocephalon maleo</i>	tabon přilbový	20
Cracidae	<i>Crax alberti</i>	hoko modrozobý	20
	<i>Crax blumenbachii</i>	hoko červenolaločnatý	20
	<i>Mitu mitu</i>	hoko mitu	20
	<i>Oreophaps derbianus</i>	guan horský	18
	<i>Penelope albipennis</i>	guan bělokřídý	14
	<i>Pipile jacutinga</i>	guan černočelý	14
	<i>Pipile pipile</i>	guan modrohrdlý	14
Phasianidae	<i>Catreus wallichii</i>***	bažant Wallichův	14
	<i>Colinus virginianus ridgwayi</i>***	křepel virginický, poddruh ridgwayi	6,5
	<i>Crossoptilon crossoptilon</i>***	bažant tibetský	14
	<i>Crossoptilon harmani</i>	bažant pradéšský	**
	<i>Crossoptilon mantchuricum</i>***	bažant mandžuský	14
	<i>Lophophorus impejanus</i>***	bažant lesklý	**
	<i>Lophophorus lhuysii</i>	bažant zelenoocasý	14 - 15,5

Tabulka č. 5: Doporučené průměry kroužků - ostatní ptáci

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Phasianidae	<i>Lophophorus sclateri</i>	bažant Sclaterův	14
	<i>Lophura edwardsi</i>***	bažant Edwardsův	**
	<i>Lophura imperialis</i>	bažant císařský	12
	<i>Lophura swinhoii</i>***	bažant Swinhoeův	**
	<i>Odontophorus strophium</i>	křepel límcový	6,5
	<i>Ophrysia superciliosa</i>	křepelka himálajská	6,5
	<i>Polyplectron napoleonis</i>***	bažant palawanský	10
	<i>Rheinardia ocellata</i>	bažant perlový	14,5
	<i>Syrmaticus ellioti</i>***	bažant Elliotův	**
	<i>Syrmaticus humiae</i>***	bažant Humeův	**
	<i>Syrmaticus mikado</i>***	bažant mikado	12
	<i>Tetraogallus caspius</i>	velekur kaspický	14
	<i>Tetraogallus tibetanus</i>	velekur tibetský	14
	<i>Tragopan blythii</i>	satyr Blythův	14
	<i>Tragopan caboti</i>	satyr Cabotův	14
	<i>Tragopan melanocephalus</i>	satyr černohlavý	14
	<i>Tympanuchus cupido attwateri</i>	tetřevík prériový	12
Gruidae	<i>Grus americana</i>	jeřáb americký	**
	<i>Grus canadensis</i>	jeřáb kanadský	16
	<i>Grus grus</i>	jeřáb popelavý	18,5
	<i>Grus japonensis</i>	jeřáb mandžuský	**
	<i>Grus leucogeranus</i>	jeřáb bílý	**
	<i>Grus monacha</i>	jeřáb kápový	**
	<i>Grus nigricollis</i>	jeřáb černokrký	16
	<i>Grus vipio</i>	jeřáb červenolící	**
Rallidae	<i>Gallirallus sylvestris</i>	chřástal Howeův	**
Rhynchotidae	<i>Rhynchotos jubatus</i>	kagu chocholatý	**
Otididae	<i>Ardeotis nigriceps</i>	drop černohlavý	**
	<i>Chlamydotis undulata</i>	drop obojkový	14
	<i>Sypheotides indicus</i>	drop indický	**
	<i>Houbaropsis bengalensis</i>	drop bengálský	**
	<i>Otis tarda</i>	drop velký	26
	<i>Tetrax tetrax</i>	drop malý	16
Scolopacidae	<i>Numenius borealis</i>	koliha severní	**
	<i>Numenius tenuirostris</i>	koliha tenkozobá	7 - 8
	<i>Tringa guttifer</i>	vodouš ochotský	**
Laridae	<i>Larus relictus</i>	racek reliktní	7
Columbidae	<i>Caloenas nicobarica</i>	holub nikobarský	10,5
	<i>Claravis godefrida</i>	holoubek červenokřídlý	2,5
	<i>Columba livia</i>***	holub skalní	7
	<i>Ducula mindorensis</i>	holub císařský	10
	<i>Leptotila wellsii</i>	holub Wellsův	6
	<i>Streptopelia turtur</i>	hrdlička divoká	6
Musophagidae	<i>Tauraco bannermani</i>	turako Bannermanův	**
Trochilidae	<i>Glaucois dohrnii</i>	kolibřík bronzovoocasý	**
Trogonidae	<i>Pharomachrus mocinno</i>	kvesal chocholatý	**

Tabulka č. 5: Doporučené průměry kroužků - ostatní ptáci

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Bucerotidae	<i>Aceros nipalensis</i>	zoborožec rudokrký	**
	<i>Aceros subruficollis</i>	zoborožec běloprsý	**
	<i>Buceros bicornis</i>	dvojboborožec žlutozobý	**
	<i>Buceros vigil</i>	zoborožec štítnatý	**
Picidae	<i>Campephilus imperialis</i>	datel císařský	**
	<i>Dryocopus javensis richardsi</i>	datel indomalajský	**
Cotingidae	<i>Cotinga maculata</i>	kotinga brazilská	**
	<i>Xipholena atropurpurea</i>	kotinga bělokřídla	**
Pittidae	<i>Pitta gurneyi</i>	pita thajská	**
	<i>Pitta kochi</i>	pita luzonská	**
Atrichornithidae	<i>Atrichornis clamosus</i>	křováček zvučný	**
Hirundinidae	<i>Pseudochelidon sirintarae</i>	břehule bělooká	**
Muscicapidae	<i>Bebrornis rodericanus</i>	lejsek rodriguézský	**
	<i>Dasyornis broadbenti littoralis</i>	střízlíkovec rezavohlavý	**
	<i>Dasyornis longirostris</i>	střízlíkovec západní	**
	<i>Picathartes gymnocephalus</i>	vránule bělokrká	**
	<i>Picathartes oreas</i>	vránule šedokrká	**
Zosteropidae	<i>Zosterops albogularis</i>	kruhoočko černouzdíkové	**
Meliphagidae	<i>Lichenostomus melanops cassidix</i>	medosavka zlatohrdlá, poddruh cassidix	**
Icteridae	<i>Xanthopsar flavus</i>	vlhovec paraguajský	**
Fringillidae	<i>Carduelis cucullata</i>***	čížek ohnivý	2,5
Sturnidae	<i>Leucopsar rothschildi</i>	majna Rothschildova	6

Vysvětlivky k tabulkám:

* doporučený průměr kroužku se liší podle pohlaví: M - samec, F - samice

** průměr nebyl zjišťován

*** druh je uveden v příloze X nařízení Komise (ES) č. 865/2006. Pro exempláře těchto druhů narozené a odchované v zajetí a jejich křížence není vyžadováno udělení výjimky ze zákazu obchodních činností, ani se na ně nevztahuje povinnost registrace. **Značení těchto exemplářů není povinné.**

Tabulka č. 4 a 5: Tučně jsou vyznačeny druhy, na něž se nevztahuje povinnost registrace podle § 23 zákona č. 100/2004 Sb., protože se jedná o druhy chráněné zákonem 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Jde o druhy přirozeně se vyskytující ve volné přírodě ČR. Pro komerční nakládání s jedinci těchto druhů je však nezbytná výjimka ze zákazu obchodních činností podle čl. 8 nařízení Rady 338/97 (netýká se druhů označených ***).

Obr. 15: Povinnost nezaměnitelně značit CITESové exempláře neplatí pouze pro soukromé chovatele, ale i pro zoologické zahrady. Na obrázku pelikáni kadeřaví (*Pelecanus crispus*) označení bezešvým uzavřeným kroužkem.

3. FOTOGRAFIE

Nejčastější použití fotografické identifikace je u plazů, případně u některých vybraných druhů savců. Například druhy skvrnitých koček – fotografie obličejové části hlavy, nosorožci – fotografie hlavy, sloni – fotografie hlavy a uší, zebry – fotografie kresby na zadku a boku. U těchto druhů, kde může nastat problém s aplikací mikročipu, je tento způsob pravděpodobně vhodnější a praktičtější.

Je však třeba připomenout, že fotografie nejsou v nařízení (ES) č. 865/2006 uvedeny mezi předepsanými způsoby značení exemplářů. Je to odrazem toho, že členské státy EU nemají shodný názor na vhodnost fotografií zejména pro identifikaci živých exemplářů obchodovaných ve velkých počtech a některé členské státy fotografie živých exemplářů neuznávají. Z hlediska předpisů EU tedy fotografie nenahrazuje předepsané jedinečné a trvalé označení exempláře, pouze doplňuje popis a napomáhá identifikaci exempláře jiným, než předepsaným způsobem. Z toho důvodu pro exempláře z přílohy A, identifikované jen fotografií, lze vydat ve smyslu čl. 11 odst. 3 nařízení (ES) č. 865/2006 pouze potvrzení specifické pro transakci a při prodeji do jiného členského státu je třeba zjistit, zda bude výkoný orgán dané země toto značení akceptovat.

Používání fotografií u povinně registrovaných exemplářů je stanoveno v § 23c odst. 4 zákona č. 100/2004 Sb. a doplněno § 13 vyhlášky č. 210/2010 Sb.

Mezi podmínky použití fotografie patří:

- a) na fotografii je zřetelně identifikovatelné měřítko (pokud lze použít),
- b) na fotografii jsou rozlišitelné detailní identifikační znaky exempláře a
- c) fotografie je nalepena na formuláři, jehož vzor je uveden v příloze č. 8 k této vyhlášce.

Přestože další podmínky nejsou legislativou stanoveny, fotografie by měla být barevná o rozměrech 10 x 15 cm, technicky dokonalá (ostrá, barevně věrná). Fotografie splňující výše uvedené podmínky předkládá žadatel o doklady CITES nebo o registraci exempláře. MŽP nebo příslušný krajský úřad může požadovat, aby žadatel předložil fotografie také elektronicky. Používání fotografií na registračních listech a potvrzeních o výjimkách EU je popsáno v příručce MŽP „Metodický návod k vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností s exempláři podle článku 8 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 338/1997 (Verze č. 3 podle nařízení Komise (ES) č. 865/2006)“.

Níže uvedená metodika fotografování byla vypracována prioritně pro plazy, pro které se jeví jako nejvhodnější alternativa, nelze-li značit mikročipem.

Obr. 16: Při fotografické identifikaci velkých koček lze exemplář jednoznačně určit dle kresby v obličejové části hlavy. (foto Ing. Jitka Vokurková)

Metodika fotografování

Fotografovaný objekt musí vyplňovat převážnou část technicky dokonalé fotografie (ostrá, barevně věrná). Lépe je fotografování při jasném denním světle než použití blesku. Při použití blesku dochází k odleskům nebo přesvícení fotografovaného objektu, ztrácí se kresba a přirozené zbarvení. Ani přímé sluneční světlo není ideální. Nejvíce detailů je možné zachytit při fotografování za jasného rozptýleného denního světla. Fotografovaný objekt se položí na kontrastní podložku a přiloží se k němu měřítko. U neklidných plazů se doporučuje zvíře umístit do menšího prázdného skleněného terária, pod nímž je kontrastní papír. Při použití fotoblesku nebo umělého světla lze použít také polystyrénovou krabici. Při fotografování plastronu (břišní část krunýře) želvy je možné pohyblivé zvíře lehce zabořit karapaxem (hřbetní část krunýře) do písku či jiného vhodného materiálu nebo je položit do vhodné nádoby. U větších zvířat je nutné umístit měřítko do výše fotografované části zvířete tak, aby bylo čitelné. Při fotografování detailů (např. šupiny, štítky) u menších druhů (např. leguáni) je nutno použít makrofotografii (objektiv o delší ohniskové vzdálenosti s mezikroužkem nebo předsádkovou čočkou, makroobjektiv, u kompaktních fotoaparátů se použije snímací režim pro makrofotografii). Při fotografování z boku je nutno do registračního listu nebo výjimky uvést, která strana zvířete byla fotografována.

Vždy je třeba dbát na kvalitu tisku a na to, aby zobrazený znak nebyl dodatečně pozměněn v počítači softwarovou editací. Digitální fotografie je možné v počítači mírně doostřit, zesvětlit či oříznout. Nesmí však dojít ke snížení kvality fotografie (např. rozostření nebo zrnění při silném orezu).

Na celkovém záběru zvířete musí být viditelný deklarovaný nezaměnitelný znak. Popis znaku či znaků se uvede v kolonce č. 4 registračního listu.

Fotografování jednotlivých skupin plazů

Želvy:

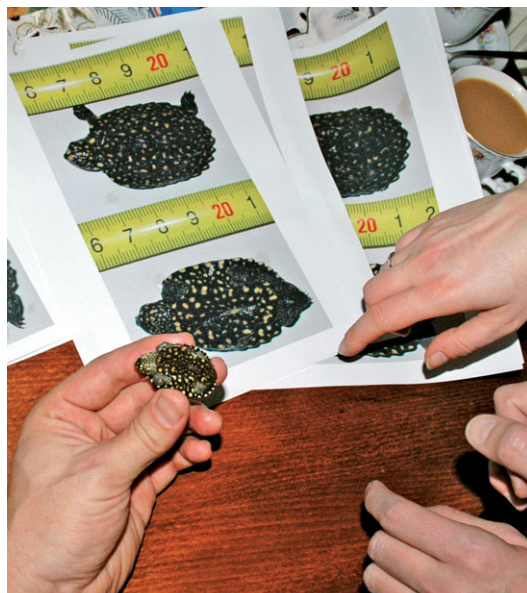
Předmětem fotografie je celá břišní část krunýře (plastron) exempláře. Celkově musí fotografovaný exemplář zaujímat cca 80 % celé fotografie. Rozlišujícím znakem je kresba v kombinaci se vzájemným nasedáním štítků, při absenci kresby jsou i samotné štítky k identifikaci průkazné (u druhu *Malacochersus tornieri* lze použít díky zploštělému tvaru krunýře i fotografii karapaxu). S růstem zvířete přirůstají na štítcích "letokruhy" čili původní kresba se posouvá více ke středu štítku či může být částečně zredukována odřením. Nasedání a nerovnosti krajů štítků však zůstávají zachovány. Želvy se fotí optimálně těsně před registrací, dále dle potřeby nejpozději však do 6ti měsíců a dále dle potřeby do označení mikročipem.

Interval vhodný k provedení nové fotografie však nelze jednoznačně určit vzhledem k individuálním i druhovým rozdílům ve vývoji. Vždy je třeba se řídit pravidlem, že exemplář musí být podle fotografie jednoznačně a nezaměnitelně identifikovatelný. Tento způsob identifikace byl zatím vyhovující u všech druhů suchozemských želv, které byly v ČR kontrolovány.

Vhodné pro *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Testudo marginata*, *Geochelone radiata*, *Malacochersus tornieri*, *Pyxis arachnoides*, *Geoclemys hamiltonii*.

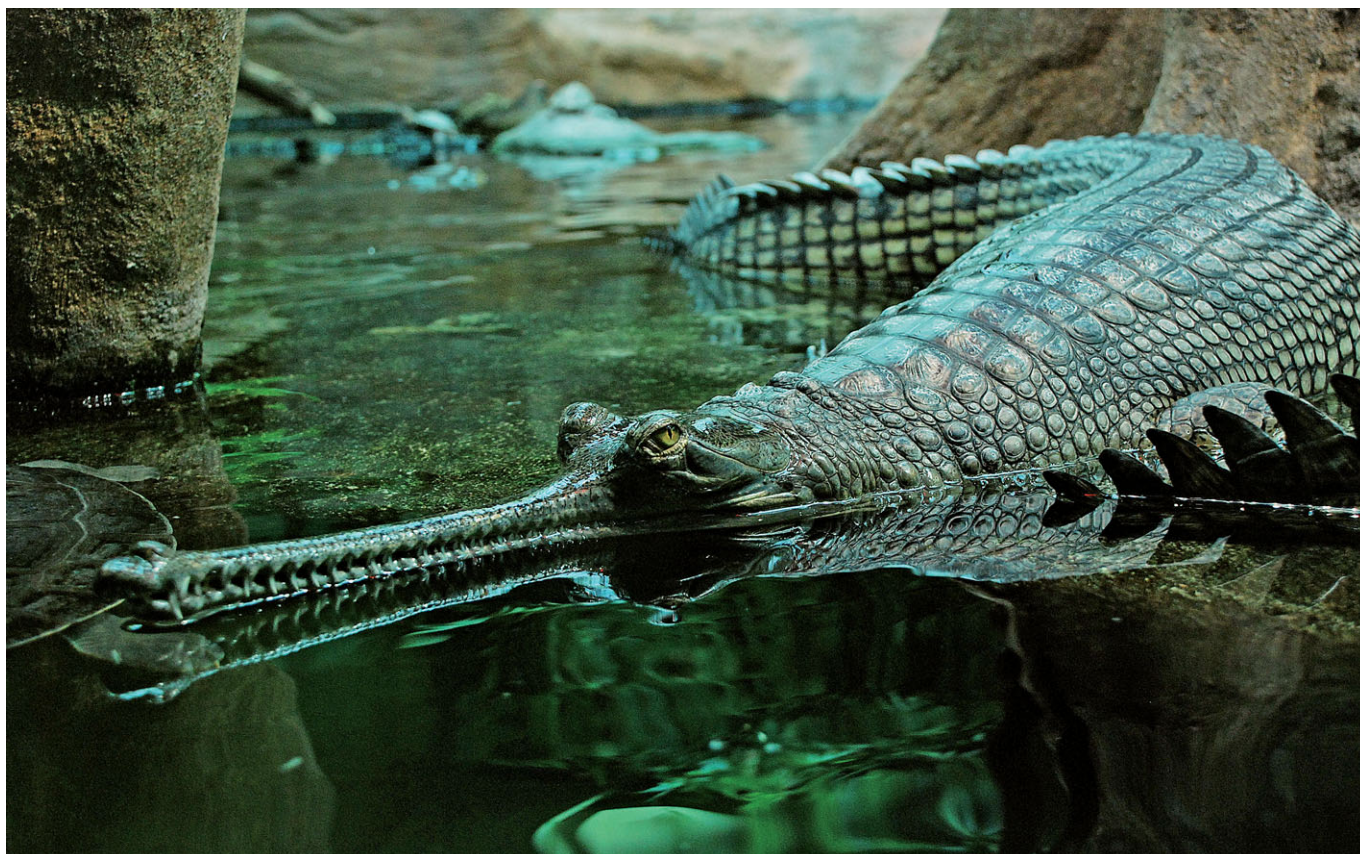

Obr. 17: Příklad dobře provedeného fotografického označení želvy zelenavé (*Testudo hermanni*).

Obr. 18: Chovatel musí být schopen k dokladu, kde je použita identifikační fotografie, jednoznačně přiřadit exemplář, který k němu náleží. Na obrázku identifikace vodní želvy Hamiltonovy (*Geoclemys hamiltonii*).

Krokodýli:

Obr. 19: Krokodýly lze s ohledem na jejich velikost značit bez komplikací čipy. Na obrázku gaviál indický (*Gavialis gangeticus*). Fotografie lze použít u juvenilních jedinců pouze některých druhů.

U krokodýlů se mohou vyskytnout nezaměnitelné znaky, ale jejich průkaznost je obtížná a vzhledem k možnosti využití jiných metod značení nepovažujeme použití fotografie za vhodné. Vzhledem k velikosti zvířat a jejich konstituci je možno použít k jejich označení mikročipy. Identifikační fotografie by případně mohla být použita u juvenilních jedinců – fotografie hlavy z boku, rozlišujícím znakem by byly skvrny kolem tlamy (*Osteolaemus tetraspis*), a v pozdějším věku by pak byl exemplář označen mikročipem. Případně lze použít u druhu krokodýl nilský (*Crocodylus niloticus*), kde lze za nezaměnitelný považovat vzor po obou stranách ocasu.

Různé jiné dosud používané mechanické značky (např. plomby na plovacích blánách) nesplňují požadavek nezaměnitelnosti, neboť mohou být zvířeti poměrně snadno sejmuty. Tyto značky slouží většinou k označení skutečnosti, že zvíře pochází z faremního chovu.

Hadi:

U hadů doporučujeme provést fotografie dvě. Objekt musí vyplňovat cca 60 % plochy fotografie. Majitel rozhodne, zda fotografovat exemplář celý, nebo jen tu část těla (zahrnující vždy buď hlavu, nebo ocas), kde se vyskytuje nezaměnitelný znak. Tento znak je nutno na celkové fotografii zakroužkovat. Druhá fotografie stejného formátu bude detailní fotografií daného znaku.

Rozlišovacím znakem ve většině případů je kresba, někde pak i detailní foto šupin. V praxi se nejlépe osvědčilo fotografování svrchní části hlavy a záhlaví (cca 15 - 30 cm, úměrně k velikosti hada), u menších druhů (např. *Sanzinia madagascariensis*) lze fotografovat i celé tělo zvířete. U některých druhů lze použít i fotografii konce ocasu (např. *Boa constrictor occidentalis*) nebo je kvůli umístění kresby vhodnější fotografie z boku či tzv. anfasu – šikmo z boku shora. Mláďata některých druhů jsou výrazně odlišná od dospělců (např. *Sanzinia madagascariensis*) a je nutno během růstu a po dosažení dospělosti podle potřeby aktualizovat fotografie. Novou fotografii pracovník krajského úřadu přikládá k stávajícímu registračnímu listu.

Vhodné pro: *Acrantophis madagascariensis*, *Acrantophis dumerilli*, *Sanzinia madagascariensis*, *Boa constrictor occidentalis*, *Epicrates subflavus*, *Epicrates inornatus*.

Obr. 20 A a B: Na obrázku hroznýšů madagaskarských (*Sanzinia madagascariensis*) je patrný rozdíl v kresbě znaků hlavy a záhlaví.

Ještěři:

Identifikace na základě fotografií je zde poněkud složitější, často je nutno použít detailnější fotografie, na kterých je vidět umístění šupin, protože mnoho druhů nemá kresbu či ji nemá natolik výraznou, aby samotná stačila k identifikaci zvířete. Záběr musí vyplňovat cca 60 % plochy fotografie. U některých druhů nelze fotografickou identifikaci použít.

• Varani

Rozlišujícím znakem je kresba (pokud je přítomna) v kombinaci se šupinami. Fotografována by měla být hlava a přední část těla (zahrnuje i ramenní oblast) shora a další foto by měl být detail hlavy a části krku z boku (šupiny a kresba především kolem tlamy, ucha a oka), eventuálně lze doplnit o fotografii pánevní oblasti shora. V případě druhů, které mají na krku (v týlu) oblast s velkými šupinami, lze také použít foto detailu těchto šupin. Vzhledem k tomu, že u většiny druhů jsou mláďata poněkud odlišná, je nutno je po změně vybarvení na dospělé exempláře přefotografovat. S pokročilým věkem u varanů kresba matní a bledne, exempláře celkově tmavnou, tudíž u starých jedinců je identifikace jen dle kresby často nepoužitelná, je nutno využít i detailu šupin. Exemplář je nutné dle potřeby přefotografovat. U větších exemplářů je možnost detailní kontroly poněkud omezená.

V ČR jsou chované pouze dva druhy zařazené v příloze A - *Varanus komodoensis* a *Varanus olivaceus* (všechny exempláře jsou značené čipy).

• Leguáni

Rozlišujícím znakem je utváření výrůstků a štítků po straně hlavy. Je nutno fotografovat hlavu a část krku z boku v detailu. U leguánů je fotografická identifikace používána u rodů *Cyclura* i *Brachylophus*.

Vhodné pro: *Brachylophus fasciatus*, *Cyclura nubila*, *Cyclura cornuta*.

Obr. 21: Fotografické identifikace lze využít i u poměrně vzácného druhu leguána modravého (*Brachylophus fasciatus*), který je také v českých chovech zastoupen.

4. PRAMENY, POUŽITÉ MATERIÁLY

Studie, metodiky a doporučení

- Metodický návod k vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností s exempláři podle článku 8 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 338/1997 (*Verze č. 3 podle nařízení Komise (ES) č. 865/2006*), zpracoval dne 23. 3. 2011 Dr. Jan Kučera, interní materiál MŽP č.j. 20457/ENV/11 698/630/11 e.o.
- Jak značit exempláře CITES? Metodická příručka 2006. AOPK ČR 2006.
- Kepel, A., Kala, B. 2010. CITES w Polsce i Unii Europejskiej. Poznań.
- Konzultace s výkonným orgánem CITES Nizozemí – značení ptáků narozených a odchovaných v zajetí
- Knapp, A. and Affre, A. (2007). A briefing paper on marking techniques used in the control of wildlife in the European Union. A TRAFFIC Europe Report for the European Commission, Brussels, Belgium. ISBN: 978 2 930490 01 4.
- Bender, C. (2005). Photodocumentation of protected reptiles. Dokument pro zasedání Vědecké prověřovací skupiny SRG33/8. German Society for Herpetology and Terrarium Keeping.
- BIAZA (2004). Recommended Code of Practice for Microchipping Zoo Animals.

Legislativa ČR

- Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)
- Vyhláška č. 210/2010 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Legislativa EU

- Nařízení Rady (ES) č. 338/1997 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi – základní předpis CITES v EU (v angl. originále: Council Regulation (EC) No 338/1997 of 9 December 1996 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein)
- Nařízení Komise (ES) č. 709/2010 ze dne 9. srpna 2005, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (obsahuje přílohy A - D) (v angl. originále: Commission Regulation (EC) No 709/2010 of 9 August 2005 amending Council regulation (EC) No 338/97 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein)
- Nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ze dne 4. května 2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/1997 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy (v angl. originále: Commission Regulation (EC) No 865/2006 of 4 May 2006 laying down detailed rules concerning the implementation of Council Regulation (EC) No 338/1997 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein)

Veškeré použité fotografie jsou z archivu AOPK ČR, oddělení vědeckého orgánu CITES, pokud není u fotografie uvedeno jinak.

AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY
A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

Vydal: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky,
Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 - Chodov
www.nature.cz

Grafická úprava: QT Studio

Tisk: VAMB Štěchovice

Náklad: 1 500 kusů

ISBN 978-80-87457-24-5

Praha 2011

Vydání metodiky financovalo Ministerstvo životního prostředí ČR